

بررسی و تحلیل آیات متشابه لفظی قرآن

www.ketab.ir

صغری پوررشیدی

- سرشناسه : پوررشیدی، صغری، ۱۳۵۴-
 عنوان و نام پدیدآور : بررسی و تحلیل آیات متشابه لفظی قرآن/صغری پوررشیدی.
 مشخصات نشر : تربت حیدریه: چشم‌انداز قطب، ۱۴۰۳.
 مشخصات ظاهری : ۸۹ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۳۳-۳۸۲-۱۹۶-۷-۱۱۵۰۰۰۰
 وضعیت فهرست : فیبا
 ویسی :
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : قرآن -- سوره‌ها و آیه‌ها -- ارتباط
 موضوع : Qur'an -- Suras and ayats -- Communication
 موضوع : قرآن -- متشابهات و محکّمات
 موضوع : قرآن -- Mutashabehat va Muhkamat (Clear and obscure verses
 قرآن-- بررسی و شناخت
 Qur'an -- Surveys
 ده بندی کنگره : BPV۱
 ده بندی دیوبی : ۳۹۷/۱۵۹
 شماره : ۹۵۷۰۶۶۳
 کتابشناسی ملی :
 اطلاعات رکورد : فیبا
 کتابشناسی :

بررسی و تحلیل آیات متشابه لفظی قرآن

نویسنده: صغری پوررشیدی

ناشر: انتشارات چشم انداز قطب

تیراژ: ۱۰۰۰

نوبت چاپ: اول

تاریخ چاپ: ۱۴۰۳

چاپ: ویونا

قطع: وزیری

تعداد صفحات: ۸۹

قیمت: ۱۱۵۰۰۰۰ ریال

شابک:

۹۷۸	۶۳۳	۳۸۲	۱۹۶	۷
-----	-----	-----	-----	---

آدرس: مشهد، خیابان امام خمینی، امام خمینی ۶۴

تربت حیدریه، خیابان شهید سلیمانی ۶- پاساژ سیمرغ - طبقه اول

تلفن: ۰۹۱۵۳۳۲۸۵۱۶ - ۰۹۲۲۳۵۷۹۱۰۹

پیشگفتار

قرآن کریم مشتمل بر شگفتی‌ها و زیبایی‌های بی‌پایانی است. حوزه بیانی و ادبی قرآن کریم بستر بخش عمده‌ای از جذابیت‌ها و برجستگی‌های آن است. بخشی از این زیبایی‌ها در قالب آیاتی ارائه گردیده که هم به لحاظ موضوع و هم از جهت اسکلت واژگانی باهم یکسان‌اند و تنها در حروف یا واژگان اندکی ناهمگون می‌باشند. قرآن‌پژوهان از این امر با عنوان «متشابه لفظی» یاد کرده‌اند. پایان‌نامه حاضر با عنوان «تحلیل و بررسی آیات متشابه لفظی با رویکرد معناشناسی شناختی»؛ آیات متشابهی را که در آن‌ها حذف و اضافه صورت گرفته است از بعد معناشناسی شناختی مورد بررسی قرار می‌دهد. هدف این است که ثابت شود آیاتی که به‌ظاهر دارای تشابه لفظی هستند از نظر معنایی با یکدیگر متفاوت بوده و هرکدام توصیفی متفاوت از یک واقعیت را نشان می‌دهند. از این‌رو با روشی توصیفی - تحلیلی به بررسی معناشناسی شناختی آیات متشابه لفظی پرداخته‌شده و با استفاده از ابزارهای تحلیل از جمله «مرزما، مسیر پیمای، فضا، سیاق، بافت، چشم‌انداز و...» مورد بررسی قرار گرفته است؛ و به این نتیجه دست می‌یابیم که آیات متشابه لفظی قرآن کریم که به‌ظاهر تکراری و شبیه به هم به نظر می‌رسد در واقع تکراری نیستند بلکه با مذاقه در آن‌ها می‌برهن می‌شود. در این تکرار آیات رنگ تازه و مقصود جدیدی وجود دارد که حقیقت تکرار را نفی می‌کند؛ و این حذف و اضافه شدن واژگان در آیات اغلب بر اساس سیاق لفظی و معنایی بوده است و بافت و فضای آیات در تفسیر صحیح و مشخص کردن مخاطبین آیات تأثیر بسیاری دارد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	فصل اول کلیات
۴	۱-۲ درآمد
۴	۲-۲ کتب و آثار در حوزه معناشناسی:
۵	۱-۲-۲ آثاری در حوزه معناشناسی شناختی
۱۰	۲-۲-۲ آثار معناشناسی شناختی قرآن
۱۳	۳-۲ کتابها در حوزه آیات متشابه لفظی
۱۵	پژوهشهای جدید:
۱۶	فصل دوم: مبانی نظری
۱۷	مفهوم شناسی
۱۷	تعریف متشابه
۱۸	انواع مشابهات در قرآن
۱۹	زبان شناسی شناختی
۲۱	معناشناسی
۲۳	معناشناسی شناختی

- ۲۴..... ویژگی های معنا در رویکرد شناختی
- ۲۵..... نظریه پیش نمونه.....
- ۲۵..... فضاهای ذهنی
- ۲۶..... فضا سازها
- ۲۷..... استعاره.....
- ۲۸..... استعاره مفهومی
- ۲۹..... طرح‌واره تصویری
- ۳۰..... ویژگی های طرح‌واره‌ها
- ۳۱..... تلفیق مفهومی
- ۳۲..... مرز نما و مسیر پیمانه
- ۳۲..... چشم‌انداز
- ۳۳..... تعبیر
- ۳۴..... تعبیر عینی
- ۳۴..... تعبیر ذهنی
- ۳۴..... شرح صحنه
- ۳۵..... پنجره توجه
- ۳۵..... قلمرو توجه/کانون توجه
- ۳۵..... شکل / زمینه
- ۳۶..... شبکه شعاعی

۳۷	یافت
۳۷	فضا
۳۷	سیاق در لغت
۳۷	سیاق در اصطلاح
۳۸	اقسام سیاق
۴۰	فصل سوم: بررسی و تحلیل تعابیر قرآنی
۴۱	درآمد:
۴۱	سوره بقره
۵۵	سوره آل عمران
۵۷	سوره اعراف
۵۹	سوره کهف
۶۲	سوره نور
۶۵	سوره نمل
۶۷	فصل چهارم: نتیجه گیری
۶۸	مقدمه
۶۸	پاسخ و اثبات فرضیه های مطرح شده
۷۲	منابع و مأخذ:

مقدمه

قرآن کریم معجزه‌ای است بزرگ و برترین کلام است و اگر همه خلق جمع شوند نمی‌توانند مانند آن را بیاورند. این کتاب عظیم با معجزه بیانی‌اش از سایر کتب آسمانی متمایز شده است. از زمان نزول قرآن بحث‌هایی پیرامون قرآن صورت گرفته است و علومی نیز در این زمینه به وجود آمده‌اند. علم متشابه لفظی یکی از این علوم ارزشمند است که در دستان علمای بزرگ رشد یافته است. در این علم با شیوه‌ای از قرآن کریم آشنا می‌شویم که خطیب اسکافی آن را این‌گونه توصیف می‌نماید: «خداوند حکیم آیهای را به لفظی مخصوص آورده و سپس آن را در جای دیگر در قرآن تکرار کرده است و در لفظ آن نسبت به آن صورت اولیه، تغییری ایجاد نموده است، پس حتماً حکمتی در آن وجود دارد که اگر آن را درک کنید موفق شده‌اید و اگر آن را درک نکنید موفق نشده و نسبت به آن نادان مانده‌اید.» (خطیب اسکافی، بی تا ۱۷۵)

در این پژوهش به آن دسته از آیات متشابهی پرداخته شده است که تفاوت آن‌ها به صورت حذف و اضافه هست؛ و این حذف و اضافه شدن از تعبیر شبیه به هم به صورت اضافه و نقصان یک حرف یا اسم و یا فعلی است. از آنجاکه یک آیه به لفظی خاص در مکجایگاه و سپس تکرار کردن آن درجایی دیگر از قرآن کریم، درحالی‌که لفظی در آن تغییر کرده برای حکمتی است و گویای قصه‌ها، خبرها و پندهایی. چراکه مفسران قرآن در این زمینه به نکته‌ها و لطایف زیبایی دست‌یافته‌اند و کشف همین حقایق باعث انتخاب موضوع این پژوهش گردید. هدف از نوشته پیش رو این است که اسرار حذف و اضافه در آیات متشابه لفظی قرآن با رویکرد معناشناسی بررسی شود.

همچنین در این پژوهش تلاش شده است تا با تحلیل آیات قرآن از دیدگاه شناختی به‌عنوان یکی از شیوه‌های فهم قرآن امکانی برای درک تعبیر و مفاهیم عمیق قرآن فراهم شود و گوشه‌ای از اعجاز بیانی کلام بی‌بدیل الهی برای خوانندگان تبیین گردد. با این هدف نوشتار حاضر شامل چهار فصل هست که به فصل‌ها می‌پردازیم:

فصل اول: کلیاتی از مطالعات انجام‌شده درباره معناشناسی، معناشناسی شناختی، آیات متشابه لفظی و شناسایی آیاتی که در آن‌ها حذف و اضافه صورت گرفته است. ارائه می‌گردد.

فصل دوم: به مبانی نظری پژوهش اختصاص دارد و در فصل سوم به تحلیل آیات و تعابیر قرآنی که در آن‌ها اضافه و نقصان صورت گرفته است پرداخته.

در خاتمه و در فصل چهارم پژوهش هم نتیجه‌گیری بحث ارائه می‌گردد.

شیوه تحلیل آیات به این شکل بوده است که در ابتدا آیات متشابه لفظی را یافته و با پردازش آیات، آیات مشابهی که در آن‌ها حذف و اضافه صورت گرفته است گزینش شده است. سپس ترجمه‌های آیات بررسی شده و نزدیک‌ترین و شیواترین ترجمه به معنی آیات انتخاب گردیده است. پس‌از آن وجه تفاوت آیات بیان شده و در مرحله آخر با بررسی تفسیرهای متعدد به تحلیل معناشناسی شناختی تعابیر پرداخته شده است.